

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Маргарита Иванова Чинова, назначена за външен член на научно жури по конкурса за заемане на академичната длъжност- доцент по криминология, обявен от Бургаски свободен университет, ДВ, бр.58 от 29.07.2011г., с единствен кандидат Светла Маргаритова Маргаритова-Вучкова

В настоящия конкурс Маргаритова участва с **хабилитационния труд**- „Възпитателни мерки за малолетни и непълнолетни правонарушители”, изд. „Сиби”, С., 2011г. в обем от 238страници

Темата за възпитателните мерки, налагани на малолетни и непълнолетни правонарушители е актуална, тъй като по този въпрос в българската правна литература липсва цялостно монографично изследване след концептуалните промени през 2004г. на Закона за борба с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните (ЗБППМН). Монографията е и във висока степен значима, тъй като изследването е направено през призмата на баланса между допустимата принуда, налагана на подрастващите и техните права и свободи гарантирани, включително и от международните актове в тази област.

За изследването е събран, проучен и анализиран много голям по обем емпиричен материал. Направено е теренно изследване, при което е проучена цялостната документация на настанените 141 подрастващи в социално-педагогическия интернат (СПИ) в с. Лик и възпитателното училище- интернат (ВУИ) в гр. Ракитово, което съставлява една трета от всички малолетни и непълнолетни лица, настанени в такъв тип държавни институции. Проучени са общо 221 съдебни решения на 64 районни съдилища, постановени за периода януари 2005г.- декември 2010г. Наред с това е използвана и първичната информация от комплексна проверка, проведена през 2009г. на всички ВУИ и СПИ в страната.

На базата на този първичен материал са направени удачни предложения за усъвършенстването на практиката по налагането на тези мерки. Не по-малко ценен е и анализът на промените в ЗБППМН и в частност на установените гаранции за защита на малолетните и непълнолетни лица, новите правомощия на съдилищата, процедурите по налагането на мерките и т.н. Направен е и сравнително-правен преглед на тези изменения на ЗБППМН и европейските и международни стандарти, при което убедително са аргументирани и съответни предложения за усъвършенстването на закона. Изследването е многостранно и комплексно, а не чисто криминологично, което е друго негово достойнство.

Трудът се базира на задълбочените теоретични знания на неговия автор и на дългогодишния ѝ практически опит, включително по изготвянето на жалби и процесуално представителство пред Европейския

съд по правата на човека, както и работата по десетки проекти, между които и на фондация „Български адвокати за правата на човека”. Проучени са както трудовете на български учени, така и практиката на местните комисии и съдилищата по налагането на възпитателни мерки по отношение на малолетни и непълнолетни лица. Направени са многобройни теоретични анализи, формулирани са полезни и научно издържани виждания. Тезите на автора относно насоките на реформа на правосъдието по отношение на малолетните и непълнолетните правонарушители, както и насоките на превенция, със сигурност ще подпомогнат законодателната и изпълнителната власт с аргументираните в този труд конкретните идеи и предложения за такава реформа.

При оценката на рецензирания труд могат да се открият няколко конкретни направления, които са определящи за неговата теоретична и практическа значимост и които са новост за българската доктрина и практика

* Направен е аналитичен преглед на изразените виждания в българската правна литература за понятието „противообществена проява” и за производството по налагането на възпитателните мерки- настаняване във ВУИ и СПИ. За първи път е формулирано становището, че това производство е административно или поне стой най-близо до него и затова специалният закон трябва да препраща към процедурата за налагането на тези мерки към АПК. Дали ще бъде споделена така изразената теза е друг въпрос. Но тя е обоснована с научни аргументи и може успешно да се поддържа (глава първа)

* В самостоятелна глава е направен анализ на възпитателни дела, които са приключили с предложение за настаняване на малолетни и непълнолетни в съответните институции (ВУИ и СПИ). Това е позволило да се изведат на преден план и да се обобщят най-често допусканите нарушения във връзка с изготвяните доклади, процесуалното представителство пред комисии и чиновническият подход, мотивирането на постановените решения и т.н. Така формулираните констатации и препоръки ще подпомогнат съответните органи за законосъобразното и в по-висока степен ефективно извършване на тази дейност (глава втора).

* ценен е и направеният анализ на съдебните дела, образувани по искане за налагане на мерки, свързани с настаняване във възпитателните институции- ВУИ и СПИ. От особена полезност за практиката на съдилищата са формулираните изводи във връзка с най-често допусканите грешки и закононарушения: в съдебните актове не се отразява нито становището на детето, нито това на неговия адвокат или доверен представител; съдебните актове се изготвят различно, както по форма, така и по съдържание; половината от тях не са добре мотивирани, като са допускани включително и фактологически грешки, а по една десета от

съдебните решения липсват мотиви; определя се в противоречие със закона срока за настаняване в институцията и т.н. Като принос трябва да се оценят и направените предложения за законодателни изменения като: да се уеднакви процедурата пред местните комисии с тази пред съда във връзка със задължителното присъствие на малолетния или непълнолетния; в закона да се предвиди изрично кой не може да бъде доверен представител; да отпадне призоваването на прокурора за участие в процедурата за настаняване във ВУИ и СПИ; да се регламентира задължение на съда когато реши, че не са налице предпоставки за настаняване, да наложи мерки по Закона на закрила на детето; законът да се допълни във връзка с чл.28 от ЗБППМН; да се установи съдебен контрол относно прекратяването на престоя на малолетния или непълнолетния в съответната институция за възпитателен надзор; да се регламентира по-подробно процедурата по обжалването на съдебните решения пред окръжните съдилища и др. Тези предложения заслужават вниманието на законодателя и най-малкото могат да бъдат добър повод за дискусии при бъдеща промяна в законодателството (глава трета).

* Глава пета е ценен принос за законодателството ни, защото тя обобщава несполучливите законодателни разрешения и законови празноти във връзка с: отнетото правомощие на прокурора да налага възпитателни мерки по чл.61 от ЗБППМН; давностните срокове; противоречието между чл.12-13 и чл.28 от ЗБППМН; съотношението възпитателна мярка-пробацията по НК; допустимостта на кумулацията при възпитателните мерки. Тези проблеми в законодателството са не просто отчетени и регистрирани, те са анализирани на високо професионално ниво, като са формулирани и конкретни практически разрешения, както и конкретни предложения *de lege ferenda*.

* Последната глава е посветена на европейските стандарти. Затова е изследвано съответствието, респ. несъответствието на българското законодателство последователно с чл.5,т.1,б."д", чл.5,т.4 и чл.6 от ЕКЗПЧ. В тази връзка са анализирани и конкретни решения на Европейския съд в Страсбург, за да се направят изводи за прилагането на тези текстове. Накрая е посочено и докъде съответства или не законодателството ни във връзка с настаняването на малолетни и непълнолетни във възпитателни институции и спазването на принципа на пропорционалност при необходимост от такова настаняване и накарняването на основни права и свободи.

В настоящия конкурс са представени за оценяване и още десет статии. В тях също се съдържат приносни моменти от практико-приложно и теоретично естество като: проблемът за женската престъпност в българската криминологическа литература, отношението на непълнолетните правонарушители към правораздаването и изтърпяването на наказанието; подходи и модели за работа с безнадзорните деца, анализ

на причините за осъждането на България във връзка с правото на справедлив процес в разумен срок в наказателното производство- чл.6.1. от ЕКЗПЧ и други.

Предвид изложеното, в заключение:

Давам на научната и преподавателска дейност на Светла Маргаритова висока положителна оценка. Като имам предвид цялостното ѝ научното творчество и преподавателска дейност, считам че тя отговаря на изискванията, предвидени в Закона за развитието на академичния състав в Република България за заемане на академичната длъжност- доцент по криминология. Поради това си позволявам убедено да препоръчам да се предложи на факултетния съвет на Центъра за юридически науки, Светла Маргаритова Маргаритова- Вучкова да бъде избрана на академичната длъжност- доцент по криминология.

Изготвил становището:

М. Чинова